

Vaiteliaisuuspyyntö, kunnes asiasta neuvoston päätös
Neuvoston päätös asiasta 26.9.2019, vaiteliaisuuspyyntö kumottu 4.10.2019.

Asia

EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN/EU:n sotilaallinen kriisinhallintaoperaatio EUNAVFOR MED SOPHIA –operaation mandaatin jatkaminen

Kokous

U/E/UTP-tunnus

UTP 8/2015 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Keskisen Välimeren eteläosassa toteutettavan Euroopan unionin sotilasoperaatio EUNAVFOR MED Sophia -operaation mandaatti päättyy neuvoston päätöksen YUTP 2019/535 mukaisesti 30.9.2019. Nyt jäsenmaat ovat saavuttaneet yhteisymmärryksen siitä, että mandaattia voidaan jatkaa sisällöltään nykyisenlaisena kuudella kuukaudella eli 31.3.2020 saakka. Mandaatin jatko on määrä vahvistaa neuvostossa ennen syyskuun loppua.

Suomen kanta

Tuemme EUNAVFOR MED Sophian työtä ja näemme sillä tärkeän roolin ihmissalakuljetuksen estämisessä ja näin hallitsemattomaan muuttoliikkeeseen puuttumisessa. Hyväksymme mandaatin jatkamisen kuudella kuukaudella.

Hyväksymme ratkaisun, että operaatio toimii väliaikaisesti ilman merivoimien käyttöä. Ratkaisu johtuu siitä, että mereltä pelastettujen ihmisten sijoittamiseen ei ole löydetty ratkaisua. Toiveenamme kuitenkin on, että mereltä pelastettujen ihmisten sijoittamiseen löydetäisiin ratkaisu, ja operaatio voisi jatkaa alkuperäistä toimintaansa. Ratkaisu mahdollistaa sen, että merelliset kyvyt palautetaan tilanteen salliessa.

Pääasiallinen sisältö

Vuodesta 2015 toiminut operaatio on osa EU:n laajaa keinovalikoimaa ihmissalakuljetuksen torjumiseksi. Keskustelut operaation jatkomandaatista vuoden 2018 jälkeen ovat olleet vaikeita, koska jäsenmaiden välillä on ollut eriäviä näkemyksiä siitä, mihin operaation mereltä pelastamat ihmiset sijoitetaan. Operaation mandaattia jatkettiin joulukuussa 2018 vain kolmen kuukauden ajaksi. Maaliskuussa 2019 mandaattia jatkettiin kuudeksi kuukaudeksi ja operaation komentajaa ohjeistettiin operatiivisista syistä väliaikaisesti keskeyttämään merivoimien käyttö tämän pidennyksen ajaksi. Nyt tehtävällä neuvoston päätöksellä jatketaan maaliskuussa tehtyä ratkaisua kuudella kuukaudella. Tämä merkitsee myös operatiokomentajalle annetun ohjeistuksen jatkoa

eli ohjeistusta jatkaa merivoimien käytön keskeyttämistä. On kuitenkin yhteisymmärrys siitä, että operaatiokomentajalle annettua ohjeistusta voidaan muuttaa jatkomandaatin aikana tilanteen salliessa. Lisäksi on sovittu siitä, että operaation tulevaisuuden pohdintaan palataan jatkomandaatin aikana.

Mereltä pelastus ei kuulu operaation tehtäviin, mutta se voi joutua pelastustoimiin kansainvälisen velvoitteiden nojalla. Pelastettavia ei voida palauttaa Libyaan kansainvälisen oikeuden nojalla (palautuskielto, ”non refoulement”). Kysymys liittyy laajempaan keskusteluun muuttoliikkeiden hallitsemisesta, johon on odotettu kattavampaa ratkaisua. Koska tällaista ratkaisua ei ole ollut näköpiirissä, jatkomandaatista käydyissä keskusteluissa nousi esille myös mahdollisuus, että koko operaatio lopetettaisiin. Esillä oli lisäksi kokonaan uuden ei-toimeenpaneavan sotilasoperaation perustaminen, jolle siirrettäisiin yksinomaan EUNAVFOR MED Sophian Libyan rannikkovartioston koulutukseen liittyvät tehtävät.

Operaatioon perustehtävä on ihmissalakujetus- ja ihmiskauppaverkostojen liiketoimintamallin häiritseminen ja Eurooppaan suuntautuvan laittoman maahantulon vähentäminen. Tämän lisäksi operaatiolla on tukitoimia: Libyan rannikkovartioston ja laivaston kouluttaminen ja YK:n Libyan vastaisen asevientikiellon valvonta sekä raakaöljyn ja muun laittoman YK:n päätöslauselmien vastaisen viennin valvontatoimia. Operaation toiminnan tukemiseksi siihen perustettiin heinäkuussa 2018 pilottiprojektina rikostietoyksikkö, jotta voidaan helpottaa sellaisten tietojen saamista, keräämistä ja välittämistä, jotka koskevat ihmisten salakujetusta ja ihmiskauppaa, asevientikieltoa, laitonta kauppaa ja operaation turvallisuuden kannalta merkityksellistä rikollisuutta.

Operaation mandaattia on laajennettu vaiheittain. Operaatio toimii tällä hetkellä kansainvälisillä vesillä Libyan edustalla ja suorittaa siellä alustarkastuksia. Eteneminen operaation seuraaviin vaiheisiin eli toimintaan Libyan aluevesillä ja maaperällä on tarvittavan oikeusperustan puuttuessa ollut tähän asti mahdotonta, sillä Libya ei ole ollut halukas kutsumaan operaatiota Libyan aluevesille ja maaperälle.

Operaation kokonaisvahvuus on tällä hetkellä yhteensä 467 henkeä, ja operaatiossa on mukana 24 EU-jäsenmaata.

Tasavallan presidentti päätti 28.12.2018, että Suomi jatkaa osallistumistaan EUNAVFOR Sophia operaatiossa 1.1.-31.12.2019 enintään kymmenellä esikuntaupseerilla. Tällä hetkellä operaatiossa toimii seitsemän suomalaista esikuntaupseeria.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Outi Hyvärinen/UM, outi.hyvarinen@formin.fi, puh. 0295 350 035
Matti Kempplä/PLM, matti.kempila@defmin.fi, puh. 0295 140 317

EUTORI-tunnus

EU/2019/1157

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
